

Теорія кодів

Модуль 4 Лекція 4

План

- ❖ Вступ до теорії кодів
- ❖ Породжуючі матриці
- ❖ Код Хемінга

Умовні позначення

- визначення

- приклад

- примітка

- важливо!

- теорема

Вступ до теорії кодів

Визначемо *код* як представлення множини символів рядків, що складається з нулів та одиниць. Ця множина символів зазвичай включає букви алфавіту, цифри і, як правило, певні контрольні символи. Коди представляються бінарними рядками з метою використання їх комп'ютерами для зберігання та передачі даних. Кодування всіх символів двійковими рядками однієї довжини називається *блокуванням*.

Для кодування кожного символу використовується 8 біт, то відомо, що кожні 8 біт представляють один символ передаваного повідомлення.

Блоковий код є особливо корисним для обмеження довжини кода для кожного відправленого символу або букви.

При використанні **кома-коду** кожний символ кодується рядком з одиниць, в кінці якого стоїть нуль. Множина рядків коду має вигляд $\{0, 10, 110, 11110, 11111110, \dots\}$. Цей код має явний недолік: елементи коду можуть бути дуже довгими і займати великий об'єм пам'яті.

Для мінімізації об'єма пам'яті найбільш ефективним є **код Хафмана**. Найбільша перевага цього виду кодування є в тому, що це миттєвий код.

Прикладом коду, що мінімізує час передачі, є *код Морзе*. Букви і символи, які зустрічаються найбільш часто, мають більш короткий код. В коді Морзе букви розділені «пробілами», а слова – трьома «пробілами». В даному випадку пробіл – це одиниця часу.

Недоліки: в процесі передачі можуть виникати помилки. Причиною помилок – називається невизначеним терміном «шум».

Код Морзе					
A	. - - - -	J	. - - - -	S	...
B	- ...	K	- . - - - -	T	- - - -
C	-	L	. - . . .	U	. . - - - -
D	- . .	M	- -	V	. . . -
E	.	N	- .	W	. - - -
F	O	- - - -	X	- . . - - -
G	- - . .	P	. - . . .	Y	- . - - -
H	Q	- - . - - -	Z	- - . .
I	. .	R	. - . .		

Коди, що мають властивість визначення наявності помилок, називаються **кодами, виявляючими помилки**.

Коди, що дозволяють виправляти помилки, називаються кодами, **виправляючими помилки**.

Проблема використання кодів з виправленням помилок і кодів з виявленням помилок полягає в тому, що вони повинні включати в себе додаткову інформацію, тому вони являються менш ефективними у відношенні мінімізації об'єма пам'яті.

Десяткова позиційна система числення – це спосіб кодування натуральних чисел. Римські цифри – інший спосіб кодування натуральних чисел, при чому є більш наглядним: палець – I, п'ятерня – V, дві п'ятерні – X. Проте при цьому способі кодування складніше виконувати арифметичні дії над великими числами, тому він був витіснений позиційною десятковою системою.

Декартові координати – спосіб кодування геометричних об'єктів числами.

Кодування є центральним питанням у розвитку різних (практично всіх) задач програмування:

- ❖ Представлення даних довільної природи (чисел, текста, графіки) в пам'яті комп'ютера
- ❖ Захист інформації від несанкціонованого доступу
- ❖ Забезпечення перешкодостійкості під час передачі даних по каналам зв'язку.
- ❖ Стискання інформації в базах даних.

Породжуючі матриці

Будемо вважати, що всі рядки мають фіксовану довжину n , і будемо розглядати рядки як вектори або $(1 \times n)$ -матриці. Визначимо додавання по модулю 2, так що $1 + 1 = 0$. Таким чином, $11110001 + 10100111 = 01010110$

Скалярний добуток векторів $u = (u_1, u_2, \dots, u_n)$ та $v = (v_1, v_2, \dots, v_n)$ позначається $u \cdot v$ і дорівнює $u_1v_1 + u_2v_2 + \dots + u_nv_n$.

Вагою рядку кода c , що позначається $wt(c)$, називається кількість одиниць в рядку.

Якщо $c = 1011010$, то $wt(c) = 4$

Припустимо, що є така матриця ($k \times n$)-матриця G , що її перші k стовпців і рядків утворюють одиничну матрицю I_k розміру ($k \times k$), всі стовпці якої різні. Таким чином, матриця G має вигляд $[I_k \mid A_{n-k}]$. Наприклад, наступна матриця

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{bmatrix}$$

є породжуючою матрицею.

S – множина рядків. $S = \{100101, 010110, 001011\}$.

❖ Нехай C – код, утворений всіма векторами, які являються кінцевими сумами рядків з S (група C є породженою групою S).

 ТЕОРЕМА 19.1. $[n, k]$ –код C містить 2^k рядків.

 Для передачі рядків повідомлення довжини k необхідно закодувати їх, помноживши справа на матрицю G .
Закодуємо $(1, 1, 0)$

$$(1, 1, 0) \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{bmatrix} = (1, 1, 0, 0, 1, 1)$$

Вектор називається *ортогональним* іншому вектору, якщо їх скалярний добуток дорівнює нулю.

Двоїстим кодом до коду C , що позначається C^\perp , називається множина всіх рядків з V_n , ортогональних кожному рядку з коду C .

ТЕОРЕМА 19.2. Нехай C – груповий код, C^\perp – двоїстий йому код. Рядок t належить коду C^\perp тоді і тільки тоді, коли він ортогональний кожному рядку з S , множини, що породжує елементи коду C .

$$G = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{bmatrix} = [I_3 | A_3]$$

$$G^\perp = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \end{bmatrix} = [A_3^t | I_3]$$

A_3^t – транспонована матриця матриці A_3 . Матриця G^\perp - матриця контролю парності.

Код Хемінга

❖ Нехай матриця G_H^{\perp} - матриця, в якій r таких рядків, що стовпці складаються з різних рядків довжини r , за виключенням рядку, що складається з нулів.

 Матриця Хемінга – це $((n - r) \times n)$ матриця вигляду $[I_{n-r} | A]$, де A - $((n - r) \times n)$. Код, утворений рядками матриці Хемінга, називається **кодом Хемінга**.

 Нехай $r = 3$ і G_H^{\perp} - матриця
$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

Тоді G_H – матриця
$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 \end{bmatrix}$$

ТЕОРЕМА 19.3. Для рядків c і c' вага $wt(c + c') \leq wt(c) + wt(c')$.

Відстань Хемінга, або просто відстань між двома рядками кода c і c' , що мають однакову довжину, - це число відповідних блоків в рядку, де один рядок має цифру 1, а інший 0. Позначимо функцію відстані $\delta(c, c')$.

Якщо $c = 101011$ і $c' = 110010$, то $\delta(c, c') = 3$, оскільки два рядки відрізняються у другій, третій та шостій позиціях.

ТЕОРЕМА 19.4. Функція відстані Хемінга має наступні властивості:

а) для рядків c і c' відстань $\delta(c, c') = 0$ тоді і тільки тоді, коли $c = c'$

б) для рядків c і c' відстань $\delta(c, c') = \delta(c', c)$

в) для рядків c, c' і c'' виконується співвідношення $\delta(c, c'') \leq \delta(c, c') + \delta(c', c'')$

Якщо C – код, то мінімальна відстань кода C , що позначається $D(C)$, дорівнює найменшій відстані між двома рядками з C .

 ТЕОРЕМА 19.5. Для кода C :

а) якщо $D(C) = k + 1$, то використання кода дозволяє виявляти до k помилок.

б) якщо $D(C) = 2k + 1$, то використання кода дозволяє виправляти до k помилок.

 ТЕОРЕМА 19.6. Мінімальна відстань $D(C)$ кода C дорівнює $W(C) = \min\{\text{wt}(c) : c \in C \text{ і } c \neq 0\}$.

Література

- ❖ Андерсон Д.А. Дискретная математика и комбинаторика: Пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2003. – 960 с.
- ❖ Новиков Ф.А. Дискретная математика для программистов: Учебник для вузов. 3-е изд. – Спб.: Питер, 2008. – 384 с.

Дякую за увагу